

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุเกี่ยวกับระบบ และหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ และปัจจัยด้านความพร้อมของหน่วยงานกับ ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

ในการสำรวจครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่พัสดุ จำนวน 4,074 คน จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่า t-test ค่า F-test (One-way ANOVA) ค่าสถิติไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน จากนั้นนำข้อมูลไปทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้านโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้ระดับความเชื่อมั่นในระดับ ร้อยละ 95 (แอลฟา = .05) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับ หรือปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย ผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.9 มีอายุ 30–45 ปี ร้อยละ 56.6 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 70.5 มีระดับตำแหน่งระดับ 4-6 ร้อยละ 54.6 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 57.9

ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ของเจ้าหน้าที่พัสดุ เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

เจ้าหน้าที่พัสดุมีความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ .63)

ความพร้อมของหน่วยงาน

เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่าหน่วยงานมีความพร้อมในการปฏิบัติตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.10)

ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.02

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์

1. เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า สินค้าและบริการที่ได้รับจากการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐานตามคุณสมบัติที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 48.7
2. เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่สามารถให้การสนับสนุนข้อมูลหรือให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน การตอบคำถามเป็นไปในลักษณะคลุมเครือและไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การได้รับการสนับสนุนความรู้ในลักษณะการฝึกอบรมให้กับหน่วยงานเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง และการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์เพื่อขอรับคำปรึกษาค่อนข้างยาก คิดเป็นร้อยละ 31.1 ร้อยละ 29.4 และร้อยละ 22.0 ตามลำดับ
3. เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์การซื้อและการจ้างทั้งโดยการประมูลด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Auction) กับวิธีตกลงราคาคู่ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Shopping) ยังไม่มีความสอดคล้องระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ทำให้เกิดความสับสนในทางปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 26.6
4. เจ้าหน้าที่พัสดุมีความเห็นว่า ระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถลดอัตราการสมยอมกันในการเสนอราคาได้จริง แต่ช่วยป้องกันการทุจริตได้ในระดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 33.0

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 20 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	ค่านัยสำคัญทางสถิติ	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. ปัจจัยส่วนบุคคล			
1.1 เพศ	.756		✓
1.2 อายุ	.811		✓
1.3 ระดับการศึกษาสูงสุด	.226		✓
1.4 ระดับตำแหน่ง	.852		✓
1.5 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	.857		✓
2. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับระบบและ หลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์	.532		✓
3. ปัจจัยด้านความพร้อมของหน่วยงาน	.599		✓
3.1 ความพร้อมด้านบุคลากร	.088		✓
3.2 ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศ	.048*	✓	
3.3 ความพร้อมด้านงบประมาณ	.444		✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1 เจ้าหน้าที่พัสดุที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับตำแหน่ง และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ความพร้อมด้านระบบสารสนเทศมีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนความพร้อมด้านบุคลากรและความพร้อมด้านงบประมาณ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า เจ้าหน้าที่พัสดุมีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ปานกลาง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่พัสดุประสบปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ หลักเกณฑ์ แนวทาง ขั้นตอน และวิธีการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์พอสมควร และหากไม่ได้รับการปรับปรุงหรือแก้ไขอาจส่งผลให้การปฏิบัติงานต้องล่าช้าหรือไม่เป็นไปตามแผนดำเนินงานได้ โดยปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ความพร้อมของหน่วยงานด้านระบบสารสนเทศ ซึ่งควรนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแนะในการดำเนินการ เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาล ดังนี้

1. กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ควรพิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์เรื่องวงเงินงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติที่ส่วนราชการทั่วประเทศ จะสามารถถือปฏิบัติได้ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันอย่างทั่วถึง

2. กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ ควรเตรียมความพร้อมให้กับเจ้าหน้าที่ของกรมบัญชีกลาง เพื่อการถ่ายทอดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3. กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ควรพิจารณา ทบทวน และศึกษาประเด็นปัญหา ความไม่สอดคล้องกันระหว่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บทของการจัดซื้อจัดจ้าง กับหลักเกณฑ์การซื้อและการจ้างด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีฯ โดยอาจจะพิจารณาร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปการปรับปรุงแก้ไข กำหนดแนวทาง ปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพ และสมรรถนะด้านระบบสารสนเทศให้กับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ให้สามารถรองรับระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

5. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่างๆ ควรสนับสนุนให้มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน พร้อมกับเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะด้านคอมพิวเตอร์ให้กับบุคลากร และเจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงาน ด้วยการจัดฝึกอบรมทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานบนพื้นฐานของระบบสารสนเทศให้กับบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติงานตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะอื่นที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะอื่นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทาง อิเล็กทรอนิกส์ มีดังนี้

1. เนื่องจากหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ มีความครอบคลุมถึงการจัดซื้อ จัดจ้างพัสดุทุกรายการตามที่ปรากฏในเอกสารงบประมาณ โดยยกเว้นแต่เฉพาะการจ้างที่ปรึกษาที่ไม่ต้องอาศัยหลักเกณฑ์นี้ ดังนั้น การนำระเบียบหรือหลักเกณฑ์เพียงฉบับเดียวมาบังคับใช้กับรายการพัสดุทุกรายการ โดยให้มีการเสนอราคาได้หลายครั้ง และอาศัยราคาต่ำสุดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกซื้อ ทำให้เกิดการทับถมด้านราคา (Dump) ในการ เสนอราคาของผู้เข้าเสนอราคา เพื่อให้ได้เป็นผู้ชนะในการแข่งขันประมูล ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวเป็นผลให้หน่วยงานที่จัดหาพัสดุนั้น ใหญ่มากได้พัสดุหรือสินค้าและบริการที่ไม่มีคุณภาพ หรือมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรพิจารณาและศึกษาความเป็นไปได้ในการแบ่งแยกกฎระเบียบ หรือหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้าง โดยให้มีผลบังคับใช้แยกตามประเภทรายการ นอกจากนี้ยังควรนำหลักเกณฑ์การจัดซื้อ

จัดจ้างที่คำนึงถึงคุณภาพและการดูแลรักษาเป็นสำคัญมาใช้ โดยไม่ต้องถือราคาต่ำสุดในการเสนอซื้อหรือจ้างเสมอไป

2. กรมบัญชีกลางควรเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่โดยการจัดอบรมเชิงวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระบบและหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งต้องเร่งสร้างมาตรฐานในการให้คำแนะนำ ตอบข้อหารือ หรือเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำข้อวินิจฉัยที่ได้รับจากการหารือไปเป็นแนวทางปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังควรจัดให้มีการฝึกอบรมเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการให้แก่เจ้าหน้าที่พัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างทั่วถึงด้วย ซึ่งจะเป็นอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยลดระดับปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ และจะส่งผลทำให้การใช้จ่ายงบประมาณในภาพรวมของประเทศสามารถดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามนโยบายรัฐบาล

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคหรือผลกระทบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุว่าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ 1) คุณภาพของสินค้าและบริการที่ได้รับจากการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ 2) การได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการได้รับการสนับสนุน หรือการให้คำปรึกษาจากกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง (ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์) เกี่ยวกับการปฏิบัติตามระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ 3) ความสอดคล้องกันระหว่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุว่าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 และ 4) ความโปร่งใสของระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การศึกษาปัญหาและอุปสรรคมีความต่อเนื่องและครอบคลุมปัญหาอุปสรรคมากขึ้น ตลอดจนจะทำให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพร่วมกับ การศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อความสมบูรณ์ของการวิจัย โดยควบคุมกลุ่มตัวอย่างให้มีความแตกต่างทางด้านความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ทำการศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล